

თავი 2 ტერმინოლოგია და აბრევიატურები

2 ტერმინოლოგია და აბრევიატურები

ტერმინი	განსაზღვრება
მიტოვებული საბრძოლო მასალა	საბრძოლო მასალა, რომელიც დატოვებული იქნა გასროლის ან, ხშირ შემთხვევაში, გასროლისთვის მომზადების გარეშე კი
მისასვლელი გზა	მისასვლელი გზა წარმოადგენს ნებისმიერ განსაზღვრულ მარშრუტს, რომელსაც გამოიყენებენ ოპერატორი და/ან კონტრაქტორები მშენებლობის და/ან ექსპლუატაციის ფაზების მსვლელობისას, მოსამზადებელი სამუშაოებისათვის, მიწების ჩასაწყობად, მილსადენის ექსპლუატაციის და/ან ტექნომსახურებისათვის. გარდა ამისა: • მისასვლელი გზები არ არის მთავარი ან მეორეხარისხოვანი გზების ქსელების ნაწილი, და • მისასვლელ გზებზე რეგულარულად არ მოძრაობს მძიმე სამშენებლო ან სარემონტო ტექნიკა. მისასვლელი გზები, როგორც წესი, იწყება მთავარ გზებთან მათი შეერთების ადგილიდან; აღნიშნული მთავარი გზები არ უნდა აკმაყოფილებდნენ ზემოთ ჩამოთვლილ მახასიათებლებს
ACG	აზერი-ჩირაგი-გიუნეშლი
ACT	ACT (ანალიზისა და კონსულტაციის ჯგუფი), არის ქართული კომპანია, რომელიც ახორციელებს სოციალურ კვლევებსა და საკონსულტაციო მომსახურებას
დამატებითი მიწა	პროექტის დამტკიცებული სამუშაო ტერიტორიისა და პროექტის ფარგლებში მშენებლობის დროებითი საჭიროებისათვის ან მუდმივი ობიექტებისათვის გამოყენებული ტერიტორიების გარეთ არსებული მიწა
AGI	მიწისზედა ობიექტი - წინამდებარე ESIA-ს კონტექსტში მიწის ზევით მდებარე ინფრასტრუქტურაში იგულისხმება ჩამკეტი სარქველები
სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტერიტორია/მიწა	ტერიტორია, რომელიც გამოყენებულია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსაყვანად კომერციული მიზნებისთვის (დროებით გამოუყენებელი ტერიტორიების ჩათვლით); არ მოიცავს მიწებს, რომლებიც მხოლოდ საძოვრებად გამოიყენება
AHPZ	არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვის ზონა
AIOC	აზერბაიჯანის საერთაშორისო ოპერატორი კომპანია
ALARP	პრაქტიკულად მიღწევადი უმცირესი მაჩვენებელი
AMs	საჰაერო ნიშნულები
amsl	სიმაღლე ზღვის საშუალო დონიდან
ჯილეხი	ინფექციური დაავადება, რომლის გამომწვევია სპოროვანი ბაქტერია <i>Bacillus anthracis</i> . ჯილეხი ყველაზე ხშირად გვხვდება გარეულ და შინაურ ძუძუმწოვრებში (ძროხები, ცხვრები, თხები, აქლემები, ანტილოპები და სხვა ბალახისმჭამელები), თუმცა შესაძლებელია ადამიანების დაავადებაც, თუ ისინი კონტაქტში არიან დაავადებულ ცხოველებთან ან ინფიცირებული ცხოველების ქსოვილთან

ტერმინი	განსაზღვრება
API	ამერიკის ნავთობის ინსტიტუტი
სახნავი მიწა	მიწა, რომელიც გამოიყენება სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსაყვანად
არქეომაგნეტური	დედამიწის მაგნიტური ველის კვალი, რომელიც შეიძლება აღმოჩენილი იქნას გაცხელებულ არქეოლოგიურ მასალებზე (მაგ., ცეცხლით). ამ კვალის ინტერპრეტაციამ შეიძლება მიგვითითოს მასალის მიახლოებით ასაკზე
ARs	მისასვლელი გზები
ASME	ინჟინერ-მექანიკოსთა ამერიკული საზოგადოება
ATS	ლონისძიებების მონიტორინგის სისტემა
ავულსია	მდინარის ძველი არხის მიტოვება და ახალი არხის შექმნა
შნეკური ბურღვა	საბურღი მოწყობილობა ან ბურღი, რომელიც როგორც წესი შეიცავს მბრუნავი ხრახნის პირს, რომელიც მოქმედებს როგორც ხრახნის კონვეიერი ბურღვის შედეგად წარმოქმნილი მასალის მოსაცილებლად. გაბურღული ხვრელიდან მასალის ამოღება ხდება ხრახნის პირის ბრუნვის შედეგად
შევსება	მილის თხრილში ჩადების შემდეგ თხრილის ნიადაგით შევსების პროცესი. ნიადაგის დაბრუნება თხრილში ხდება შებრუნებული წესით, ჯერ იყრება ნიადაგის ქვედა ფენა, შემდეგ ზედა ფენა. ამით უზრუნველყოფილია ნიადაგის ზედა ფენის თავის ადგილას დაბრუნება
BAT	საუკეთესო ხელმისაწვდომი მეთოდი
ბენტონიტი	მინერალური თიხა, რომელიც გამოიყენება საბურღი ხსნარის სახით, ბურღვის/გახვრეტის პროცესის გასაადვილებლად
bgl	მიწის დონის ქვევით
ბიოდღგენა	ბიოდღგენა გულისხმობს ფლორისა და ფაუნის სახეობების აღდგენას და მცენარეული საფარის შექმნას (შეთესვის შემდგომ), რათა მცენარეული საფარი და სახეობრივი მრავალფეროვნება შესაბამისობაში იყოს პროექტის გრძელვადიან მიზნებთან
ბიოტური/აბიოტური	ცოცხალი ორგანიზმები/არაცოცხალი ბუნების კომპონენტები
შავი წყალი	ჩამდინარე წყალი, რომელიც შეიცავს ადამიანურ ან ცხოველურ ნარჩენებს ე.წ. საკანალიზაციო წყალი
BOD	ჟანგბადის ბიოლოგიური მოთხოვნა
ბოროსკოპი	ოპტიკური მოწყობილობა, რომელიც შედგება მტკიცე ან დრეკადი მილისგან, ოკულარით ერთ ბოლოზე და ობიექტივის ლინზით მეორე ბოლოზე, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებულია ოპტიკური სისტემით. ოპტიკური სისტემა, როგორც წესი გარშემორტყმულია ოპტიკური ბოჭკოთი, რომელიც ანათებს შორს მდებარე ობიექტს. განათებული ობიექტის შიდა გამოსახულებას ქმნის ობიექტივის ლინზა და ადიდებს ოკულარი, რომელიც წარმოუდგენს გამოსახულებას დამკვირვებლის თვალს ან კამერას. მოწყობილობა ასევე ცნობილია ბოროსკოპის სახელით
BP	BP ექსპლორეშენ (კასპიის ზღვა) ლიმიტედ
bpd	ბარელი დღეში

ტერმინი	განსაზღვრება
BPEO	გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით საუკეთესო პრაქტიკულად განხორციელებადი ვარიანტი
BP GDP	BP ჯგუფის სტანდარტები (BP-ის შიდა მართვის სისტემის დოკუმენტები)
არსებული რეკონსტრუირებადი ობიექტი	სამშენებლო საქმიანობის პოტენციალის მქონე ურბანული ტერიტორია, რომელზედაც წარსულში არსებობდა პროექტის ობიექტები
ბრუცელოზი	ინფექციური დაავადება, რომლის გამომწვევია <i>Brucella</i> -ს გვარის ბაქტერიები. აღნიშნული ბაქტერიები უპირატესად ცხოველიდან ცხოველზე გადადის და იწვევენ ბევრი სხვადასხვა ხერხემლიანი ცხოველის ინფიცირებას. ადამიანები ავადდებიან ამ ბაქტერიებით დაზინძურებულ ცხოველებთან ან ცხოველური წარმოშობის პროდუქტებთან კონტაქტის შედეგად
BSI	ბრიტანეთის სტანდარტების ინსტიტუტი
BTC	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენი
BTEX	ბენზოლი, ტოლუოლი, ეთილბენზოლი და ქსილოლები
შეკავება	შეკავება, იგივე შემაკავებელი კედელი, შემოსაზღვრავს ტერიტორიას ნაგებობის შიგნით და იცავს ამ ტერიტორიას დატბორვისგან ან დაზიანებისგან. ძირითადად გამოიყენება მავნე და საშიში თხევადი ქიმიური ნივთიერებების კონტეინერების შემთხვევაში, გაჟონვის შესაკავებლად
BV	ჩამკვეტი სარქველი
BVS	ჩამკვეტი სარქველის უბნები
კირქვიანი ნიადაგები	ნიადაგები, რომლებიც შედგება, შეიცავს ან რომელთათვისაც დამახასიათებელია კალციუმის კარბონატი, კალციუმი ან კირქვები
კანცეროგენური	ნივთიერებები და ნაერთები, რომელთა ჩასუნთქვა, მიღება ან კანში შეღწევა იწვევს კიბოს, ან ზრდის კიბოთი დაავადების რისკს
CARs	გამოსასწორებელი ღონისძიების გატარების მოთხოვნები
კათოდური დაცვა	მეთოდი, რომელიც გამოიყენება ლითონის ზედაპირის კოროზიის კონტროლისთვის, ამ ზედაპირის ელექტროქიმიური ელემენტის კათოდად ქცევით
CB&I	კომპანია Chicago Bridge and Iron
CBO	სათემო ორგანიზაცია; ორგანიზაცია დაფუძნებულია მხოლოდ ერთ ან მეტ დასახლებულ პუნქტში, რომლის მიზანი არის ამ დასახლებული პუნქტის ზოგიერთი ან ყველა წევრის ინტერესებისა და კეთილდღეობის ხელშეწყობა. 'ადგილობრივი ასოციაციის' მსგავსია
CH	კულტურული მემკვიდრეობა
CH ₄	მეთანი
CIMP	მშენებლობის განხორციელებისა და მართვის გეგმა
CITES	„კონვენცია გადაშენების პირას მყოფი ველური ფაუნისა და ფლორის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“
CLO	საზოგადოებასთან ურთიერთობის ოფიცერი

ტერმინი	განსაზღვრება
სმ	სანტიმეტრი
სმ³	კუბური სანტიმეტრი
CO	ნახშირჟანგი
CO ₂	ნახშირორჟანგი
CO _{2eq}	ნახშირორჟანგის ექვივალენტი: წინამდებარე ESIA-ს შემთხვევაში ნახშირორჟანგის ექვივალენტი არის ნახშირორჟანგის და მეთანის ჯამური ემისიები გამოსახული CO ₂ -ის ტონებში, იმის დაშვებით, რომ მეთანს აქვს 25-ის ტოლი გლობალური დათბობის პოტენციალი (კლიმატის ცვლილების სამთავრობოთაშორისო ექსპერტთა ჯგუფის მეოთხე შეფასების ანგარიში, 2007)
COD	ჟანგბადის ქიმიური მოთხოვნა
კოლხური (მცენარეები)	მცენარეები, რომლებიც სამხრეთ კავკასიის შავი ზღვისპირეთში არსებულ უძველეს კოლხეთთან არიან ასოცირებული
დასახლება	ESIA-სთვის დასახლება წარმოადგენს ადამიანების, ჯგუფების და შინამეურნეოების ერთიანობას, რომლებიც მუდმივად, დროებით ან პერიოდულად ცხოვრობენ ერთად, შედარებით ახლოს ერთმანეთთან, დასახლებაში, რომელიც შედგება სულ მცირე ხუთი საცხოვრებლისგან, როგორცაა სახლი და სხვა შენობები, რომლებიც მუდმივი მცხოვრებლების და სხვა ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ განიხილება, როგორც გარკვეული ადმინისტრაციული ან სოციალურ-პოლიტიკურ ერთეული
შეზღუდვა	უზნის მდგომარეობა (სოციალური, გეოგრაფიული ან ბუნებრივი გარემო), რომელზეც პროექტის საქმიანობამ შესაძლოა მოახდინოს შედარებით ძლიერი ზემოქმედება. უნდა მოხდეს შეზღუდვების მქონე ადგილების გვერდის ავლა ან შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება
კონსულტაცია	ESIA-ს მომზადების პროცესში საერთო ინტერესების შესახებ ინფორმაციის, შეხედულებების და აზრების ორმხრივი გაცვლა
დამაბინძურებელი	პოტენციურად მომწამვლელი, დამაბინძურებელი ან სხვა სახის მავნე ნივთიერება
დაბინძურებული მიწა	მიწა, რომელიც დაბინძურებული იქნა პოტენციურად დამაბინძურებელი ნივთიერებებით
კონტურის ფორმირება	მიწის ზედაპირის ლანდშაფტური პროექტირება ფერდობების მოწყობის მიზნით
კონტრაქტორი / მშენებლობის კონტრაქტორი	ყველა სამშენებლო კონტრაქტორი, რომლებიც პასუხისმგებელია მილსადენის დამონტაჟებისა და მასთან დაკავშირებული საქმიანობების (როგორცაა ნავთობისგან დაცლა, მოქმედ მილსადენთან სარინების მიერთება და მილის მომსახურებიდან ამოღება) შესრულებაზე, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ერთ-ერთი მხარე კონკრეტულად არ არის დასახელებული
დერეფანი	დერეფანი (ან მარშრუტის დერეფანი) არის მიწის ის ზოლი, რომელშიც გაივლის მილსადენი
COSHH	ჯანმრთელობისთვის საშიში ნივთიერებების კონტროლი

ტერმინი	განსაზღვრება
„აკვნიდან სამარემდე“	პრინციპი, რომელიც გულისხმობს ნარჩენების მართვის პასუხისმგებლობას მათი წარმოქმნის ადგილიდან (პირობითად „აკვანი“) საბოლოო განთავსების პუნქტამდე (პირობითად „სამარე“)
dB	დეციბელი
dB(A)	ერთეული, რომელიც გამოიყენება A-შეწონილი დეციბელის სკალის გასაზომად და ახდენს ადამიანის ყურის გარკვეული სენსიტიურობების კომპენსირებას (ჩვეულებრივ, არასელექტიურ მიკროფონთან შედარებით)
DBH	დიამეტრი მკერდის სიმაღლეზე
dB _{ht} (სახეობა)	საზომი, რომელიც გამოიყენება ისეთი ხმაურის პოტენციალის რაოდენობრივი შეფასებისთვის, რომელმაც შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინოს თევზის სხვადასხვა სახეობის ქცევაზე
დეციბელი	ბგერის ინტენსივობის საზომი ერთეული. კერძოდ, ეს საზომი განისაზღვრება როგორც ბგერის წნევის ლოგარითმული თანაფარდობა საწყის დონესთან - 20 მიკრო-ნიუტონი კვადრატულ მეტრზე
კონდენსირების ტემპერატურა	ტემპერატურის ნიშნული, რომლის ქვევითაც წყლის ორქლი ნოტიო აირის მასის სახით მუდმივი ატმოსფერული წნევის პირობებში კონდენსირდება თხევად წყლად
მიმართული ბურღვა	იხილეთ 'მიმართული ჰორიზონტალური ბურღვის მეთოდის' განმარტება
საპროექტო კოეფიციენტი	კოეფიციენტი, რომელიც გამოიყენება იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მილსადენის საპროექტო დატვირთვა ან სიმძლავრე შენარჩუნებული იყოს იმ მაქსიმალური ნიშნულის ქვევით, რომლის გაძლებაც შეუძლია მილსადენის სისტემის კომპონენტს ან სტრუქტურას მწყობრიდან გამოსვლის გარეშე
დიაბეტი	ნივთიერებათა ცვლის მოშლის დაავადებათა ჯგუფი, რომელიც ვლინდება ადამიანის სისხლში შაქრის შემცველობის მომატებით, იმის გამო, რომ ორგანიზმი არ გამოიმუშავებს ინსულინის საკმარის რაოდენობას, ან უჯრედები არ რეაგირებენ გამომუშავებულ ინსულინზე
პირდაპირი ემისიები	პროექტის ოპერაციებით გამოწვეული ფიზიკური ემისიები
DIV	ინტერვენციის ჰოლანდიური სტანდარტები
DO	გაჰსნილი ჟანგბადი
დომინის სკალა	კ. დომინის მიერ შემუშავებული სისტემა მცენარეთა თანასაზოგადოებაში სახეობათა დაფარულობის აღსაწერად
DPI	შედწევის უნარის მქონე საღებავით ინსპექტირება
საბურღი ხსნარი/ბურღვის ნარჩენები	სითხე, რომელიც გამოიყენება და ნარჩენები, რომლებიც წარმოიქმნება ბურღვის და ტუნელირების დროს
მძლოლი	გულისხმობს მგზავრების გადასაყვანი სატრანსპორტო საშუალებების, საქონლის გადასატანი სატრანსპორტო საშუალებების, რელსებზე მოძრავი ან ბორბლებიანი დანადგარების და მანქანა-მოწყობილობების მძლოლებს

ტერმინი	განსაზღვრება
DRO	დიზელის დიაპაზონის ორგანული ნაერთები
DRZ	მშენებლობის რეგულირების ზონა
კომპლექსური ექსპერტიზა	ექსპერტიზა, რომელიც ტარდება უბანზე პროექტის განხორციელებამდე არსებული ვალდებულებების, მაგ., ნიადაგის დაბინძურების, აღმოსაჩენად
მასალა ტვირთის კომპაქტურად ჩაწყობისთვის	მასალა, რომელსაც იყენებენ ტრანსპორტირების დროს ტვირთის დაცვისა და უსაფრთხოებისთვის
სიფრთხილის ვალდებულება	პრინციპი, რომლის მიხედვით ნარჩენების წარმომქნელი ვალდებულია უზრუნველყოს ნარჩენების სათანადო მართვა მას შემდეგაც კი, რაც ნარჩენები გადაეცემა მესამე მხარეს
შპს „მელქვა“	ქართული გარემოსდაცვითი საკონსულტაციო კომპანია
E^{-3}	მაჩვენებლიანი ფორმულა, მაგ. $7 E^{-3} = 0.007$
E&S GDP	BP-ს გარემოსდაცვითი და სოციალური ჯგუფის მიერ განსაზღვრული პრაქტიკა
ეკოლოგიური მართვის კონტრაქტორი	სპეციალიზებული კონტრაქტორი, რომელიც შერჩეულია წინასამშენებლო ეკოლოგიური კვლევების, მცენარეთა პოპულაციების გადარგვის, ბიო-აღდგენის სამუშაოების ჩატარებისა და შეთესვის ტექნიკური ექსპერტიზის უზრუნველსაყოფად
EGA	Environmental Geology Agency (გარემოს გეოლოგიური სააგენტო)
EHRA	გარემოსდაცვითი საფრთხის და რისკის შეფასება
EHS	გარემო, ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება
EIA	გარემოზე ზემოქმედების შეფასება
EIP	გარემოზე ზემოქმედების ნებართვები
ენდემური	ეპიდემიოლოგიაში ინფექცია მიჩნეული ენდემურად მოსახლეობისათვის, თუ იგი შენარჩუნებულია ამ მოსახლეობაში გარედან ჩაურევლად
ჩართულობა	ტერმინი აღწერს სისტემას და პროცესებს, რომელთა გამოყენებითაც პროექტის ინიციატორი /ოპერატორი რეგულარულ ურთიერთობას ინარჩუნებს დაინტერესებულ მხარეებთან
გარემოსდაცვითი სტრატეგიის პროდუქტი	სამუშაოთა მოცულობის შესწავლა, რისკის შეფასება, ფონური მდგომარეობის შესწავლა, გარემოზე ზემოქმედების შეფასება და საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა
ბუნებრივი და სოციალური გარემოს შეფასება	შიდა შეფასება (ESIA მეთოდოლოგიის მიხედვით), რომლის მიზანია საპროექტო შეთავაზების პოტენციური ზემოქმედებების გამოვლენა ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე და შემოთავაზებული შემარბილებელი ღონისძიებების განხილვა. შეფასების სამუშაოს მოცულობა და მასშტაბი საპროექტო შეთავაზებისა და იდენტიფიცირებული პოტენციური ზემოქმედებების გავრცელების არისა და მასშტაბის შესაბამისია
EPC კონტრაქტორი	კონტრაქტორი, რომელიც დანიშნულია საინჟინრო დაპროექტების, შესყიდვების და მშენებლობის კონტრაქტით

ტერმინი	განსაზღვრება
ეფემერი	მცენარე სწრაფი სასიცოცხლო ციკლით
ეფემეროიდი	მცენარეები მიწისქვეშა სამარაგო ორგანოებით
ეპიდემია	ინფექციური დაავადების სწრაფი გავრცელება მოსახლეობაში დროის გარკვეულ მონაკვეთში
ეროზიის კლასი	ნიადაგის პოტენციური ეროზიის სიმძიმის კატეგორიზაცია
ERA	გარემოსდაცვითი რისკის შეფასება
ERMP	შრომითი ურთიერთობების მართვის გეგმა
ERP	საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა
ERW	ომის შემდგომი ფეთქებადი ნარჩენები
ERWCC	iMMAP-ის მიერ შექმნილი ომის შემდგომი ფეთქებადი ნარჩენების კოორდინირების ცენტრი
ESBR	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს ფონური მდგომარეობის ანგარიში
ESD	ავარიული გამორთვა
ESIA	ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება
ESMP	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს მართვის გეგმა
ESMMP	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს მართვისა და მონიტორინგის გეგმა
ESMS	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს მართვის სისტემა
ამოთხრა	ნებისმიერი ოპერაცია, რომელიც მოიცავს მიწის, ქანების ან სხვა მასალების გადაადგილებას მიწის ზედაპირის არსებული დონის ქვევით. ამოთხრა შეიძლება გულისხმობდეს მიწის თხრას, ბურღვას, ტუნელირებას და შევსებას
ფეთქებადი ნივთიერება	ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც შესაძლოა აფეთქდეს ცეცხლის ზემოქმედებით ან დინიტრობენზოლთან შედარებით უფრო მგრძნობიარეები არიან დარტყმის ან ხახუნის მიმართ
ფაუნა	ამა თუ იმ რეგიონის ან პერიოდის ყველა ცოცხალი ცხოველი
FBE	მილღობილი ეპოქსიდური საფარი
FEED	საწყისი ტექნიკური პროექტირება
აალებადი	თხევადი ნივთიერებები და ნაერთები, რომელთა აალებას ადგილი აქვს 21°C-დან 55°C-მდე ტრემპერატურაზე
ფლორა	ამა თუ იმ რეგიონის ან პერიოდის ყველა ცოცხალი მცენარე
ხელოვნური არხი	წყლის ნაკადის მილში მიმართვა
FOC	ოპტიკურ ბოჭკოვანი კაბელი: კაბელი, რომელიც შედგება ოპტიკური ბოჭკოებისგან და გამოიყენება ციფრული ინფორმაციის გადასაცემად
კერა	გადამდები დაავადებების წარმოშობის ზონა ან ცენტრი
ფიზიკური კვალი	მიწის მთლიანი სავარაუდო ფიზიკური ფართობი, რომელიც საჭიროა პროექტისთვის ან პროექტის კომპონენტისთვის, როგორცაა დგუშის სადგურის უბანი
გაფანტული მტვერი	ნებისმიერი წყაროდან (საკვამურის გარდა) გამოფრქვეული, ჰაერში გაბნეული მყარი ნაწილაკები

ტერმინი	განსაზღვრება
მილის სრული გახეთქვა	მილსადენის სტრუქტურის მთლიანად მწყობრიდან გამოსვლა, რომელიც იწვევს მილის გახეთქვას. გახეთქვა არის დეფექტის ისეთი მასშტაბური გავრცელება ან ზრდა, რომელიც მილს გახდის უვარგისს ექსპლუატაციისთვის
გაბიონები	ქვებით სახსე მავთულის ბადეები; გამოიყენება მდინარის ნაპირების გასამაგრებლად
მშპ	მთლიანი შიდა პროდუქტი – ქვეყანაში, დროის გარკვეულ პერიოდში წარმოებული საბოლოო საქონლის და მომსახურების საბაზრო ღირებულების საზომი. მშპ ერთ სულ მოსახლეზე ხშირად განიხილება, როგორც ქვეყანაში არსებული ცხოვრების დონის მაჩვენებელი
GEL	ქართული ლარი (საქართველოს ვალუტა)
GHG	სათბურის აირები
ჯინის კოეფიციენტი	ქვეყანაში შემოსავლის უთანასწორობის საზომი
GIOC	საქართველოს ნავთობის საერთაშორისო კორპორაცია
GIS	გეოინფორმაციული სისტემა: ინფორმაციის სისტემა, რომელიც აერთიანებს, ინახავს, ამატებს, ცვლილებები შეაქვს, ანალიზებს, ავრცელებს და წარმოაჩენს გეოგრაფიულ ინფორმაციას, გადაწყვეტილებების მიღების ინფორმაციით უზრუნველყოფის მიზნით
GOGC	საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია
საგარანტიო შედუღება	შედუღება, რომელიც არ არის წნევით შემოწმებული (მაგ., რადგან ის წარმოადგენს მილსადენის ორ დამოუკიდებლად ტესტირებულ სექციას შორის საბოლოო კავშირს). შეერთების მთლიანობა დასტურდება არადაზიანებული ტესტირების მეთოდის გამოყენებით.
“გოსტ“ სტანდარტები	საპროექტო სახელმწიფო სტანდარტების ნაკრები, რომლებიც თავდაპირველად შემუშავდა საბჭოთა კავშირის მიერ
GPC	საქართველოს მილსადენის კომპანია
სრულიად ახალი წარმოება	აუთენტიკური უზანძრავი, რომელზეც წარსულში რაიმე კომერციული პროექტი არ განხორციელებულა
რუხი წყალი	ონკანების, აბაზანების, შხაპების და საყოფაცხოვრებო ტექნიკის ჩამდინარე წყლები
GRL	საქართველოს გადაშენების პირას და საფრთხეში მყოფ სახეობათა „წითელი ნუსხა“
GRP	ჯგუფისთვის რეკომენდებული პრაქტიკა (BP–ს სახელმძღვანელო დოკუმენტები)
H&S	ჯანმრთელობის დაცვა და უსაფრთხოება
H ₂ S	გოგირდწყალბადი
ჰა	ჰექტარი: ფართობის მეტრული საზომი ერთეული, რომელიც 10,000 კვადრატული მეტრის ტოლია (100მ X 100მ)
ჰაბიტატი	არე ან გარემო, სადაც ორგანიზმი ან ეკოლოგიური თანასაზოგადოება როგორც წესი ცხოვრობს ან არსებობს

ტერმინი	განსაზღვრება
ჰაბიტატის ფრაგმენტაცია	პირდაპირი დანაკარგის და/ან შეშფოთების შედეგად ჰაბიტატის არის დანაწევრება მზარდი რაოდენობის მცირე ბლოკებად
HALO trust	საერთაშორისო ჰუმანიტარული ორგანიზაცია
მაწვე ნივთიერებები	ნივთიერებები ან ნაერთები, რომელთა ჩასუნთქვა, ჩაყლაპვა ან კანში შეღწევა შესაძლოა გარკვეულწილად სახიფათო იყოს ჯანმრთელობისათვის
HDD	მიმართული ჰორიზონტალური ბურღვის მეთოდი: მიწის ქვეშ, წინასწარ განსაზღვრული საბურღი მიმართულების დამრეცი რკალის გასწვრივ მილების მონტაჟის მართვადი უტრანშეო მეთოდი, რომლის დროსაც გამოიყენება მიწის ზედაპირიდან მართვადი საბურღი მოწყობილობა და ხდება მინიმალური ზემოქმედება გარემომცველ არეზე
HDPE	მაღალი სიმკვრივის პოლიეთილენი
ჰემი-ქსეროფილური მცენარეულობა	მცენარეულობა, რომელიც კარგად ხარობს მშრალ პირობებში
ჰეპატიტი B	ღვიძლის გადამდები დაავადება, რომელიც გამოწვეულია ჰეპატიტი B-ს ვირუსის ინფექციით. ჰეპატიტი B ვითარდება მაშინ, როცა სისხლი, სპერმატოზოიდები ან ორგანიზმის სხვა თხევადი გამონაყოფი შეადგენს არაინფიცირებულ ორგანიზმში
HGA	ხელშეკრულება ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობასთან
HGV	მძიმე ტვირთების გადასაზიდი სატვირთო მანქანა
HH	საოჯახო მეურნეობა
HIA	ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასება (მოსახლეობის ჯანმრთელობის კონტექსტში) კულტურულ მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასება (კულტურული მემკვიდრეობის კონტექსტში)
HIV	ადამიანის იმუნოდეფიციტის ვირუსი
ძლიერ აალებადი	თხევადი ნივთიერება ან ნაერთი, რომელიც აალებდა 21°C-ზე ნაკლებ ტემპერატურაზე (უკიდურესად აალებადი თხევადი ნივთიერებების ჩათვლით); ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც ცხელდება და საბოლოოდ აალებდა გარემო ტემპერატურაზე, ჰაერთან კონტაქტით, ენერგიის წყაროს გამოყენების გარეშე; მყარი ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც სწრაფად აალებდა ცეცხლის წყაროსთან მცირე კონტაქტით და რომლებიც აგრძელებენ წვას ცეცხლის წყაროს მოცილების შემდგომაც; აირები და აიროვანი ნაერთები, რომლებიც აალებდა ჰაერში ნორმალური წნევის პირობებში; და ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც წყალთან ან ნოტიო ჰაერთან შეხებით გამოყოფენ ძლიერ აალებად აირებს სახიფათო რაოდენობებით
HSE	ჯანმრთელობის, უსაფრთხოებისა და გარემოს დაცვა
HSSE	ჯანმრთელობის, უსაფრთხოების, უშიშროებისა და გარემოს დაცვა
HVAC	გათბობის, ვენტილაციისა და ჰაერის კონდიცირების სისტემა

ტერმინი	განსაზღვრება
ნახშირწყალბადი	ორგანული ნაერთები, რომლებიც მთლიანად შედგება წყალბადისა და ნახშირბადისგან, ისეთი ნივთიერებების ჩათვლით, როგორიცაა ნედლი ნავთობი, ბუნებრივი გაზი და სხვ.
ჰიდროტესტი	პროცესი, როცა მილსადენი შევსებულია წნევის ქვეშ მყოფი წყალშემცველი ხსნარით, სისტემის პერმეტულობის შესამოწმებლად
ჰიპერტენზია	ჩვეულებრივზე მაღალი სისხლის წნევა. მაღალი სისხლის წნევა გულის დაავადების, ინსულტის, გულის უკმარისობისა და თირკმელების დაავადების უმთავრესი რისკ-ფაქტორია
IBA	ფრინველთათვის მნიშვნელოვანი ადგილი
ICCROM	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა და რესტავრაციის კვლევის საერთაშორისო ცენტრი
ICOMOS	ძეგლებისა და ღირსშესანიშნავი ადგილების საერთაშორისო საბჭო
ICSS	მართვისა და უსაფრთხოების ინტეგრირებული სისტემა
IDP	ქვეყნის შიგნით იძულებით გადაადგილებული პირი. პირი, რომელიც იძულებით გადაადგილებულია კონფლიქტის ან სტიქიური უბედურების გამო, თუმცა არ დაუტოვებია ქვეყნის ფარგლები
IFC	საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია – მსოფლიო ბანკის ჯგუფის ნაწილი, რომელიც გასცემს სესხებს კერძო სექტორში
IFI	საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები
IGA	სამთავრობათაშორისო ხელშეკრულება
ILO	შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია
iIMMAP	საინფორმაცია მართვის და განაღმვის სამუშაოების პროგრამა, საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაცია, რომელიც დახმარებას უწევს საქართველოს მთავრობას რუსეთთან 2008 წლის აგვისტოს კონფლიქტის შემდეგ დარჩენილ ERW-სთან და ასევე ყოფილი საბჭოთა კავშირის დროის სამხედრო ობიექტების ადგილებში დარჩენილ დანადგრულ მინდვრებთან დაკავშირებით
ზემოქმედება/ეფექტი	პროექტის ნებისმიერი ასპექტი, რომელმაც შეიძლება გამოიწვიოს ზემოქმედება; მაგალითად, მიწის გაწმენდა მშენებლობის დროს არის ზემოქმედება, მაშინ როცა შესაძლო ეფექტი შეიძლება იყოს ველური ბუნების ჰაბიტატის დაკარგვა ან ფრაგმენტაცია
არაპირდაპირი ემისიები	მესამე მხარის წყაროდან ორთქლის, ელექტროენერგიის და სითბოს იმპორტის შედეგები
IMPZ	უძრავი ძეგლების დაცვის ზონა
IMT	ინციდენტის მართვის ჯგუფი
ინფექციური	ნივთიერებები, რომლებიც შეიცავენ სიცოცხლისუნარიან მიკრო-ორგანიზმებს ან მათ ტოქსინებს, რომელთა შესახებ არის დადასტურებული ან სარწმუნო ინფორმაცია, რომ ისინი იწვევენ ადამიანებისა და სხვა ცოცხალი ორგანიზმების დასნებოვნებას
იმიგრაცია და ემიგრაცია	მოსახლეობის გადაადგილება დასახლებებს ან რეგიონებს შორის

ტერმინი	განსაზღვრება
IPLOCA	International Pipeline and Offshore Contractors Association (მილსადენისა და ოფშორული კონტრაქტორების საერთაშორისო ასოციაცია)
გამაღიაზიანებელი ნივთიერებები	არაკოროზიული ნივთიერებები და ნაერთები, რომელთაც მყისიერი, ხანგრძლივი ან განმეორებითი შეხებით კანთან ან ლორწოვან მემბრანასთან შეუძლიათ გამოიწვიონ ანთება
ISO	სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია
IUCN	ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი
სარწყავი არხი	წყლის მართვის სისტემა, რომელიც წყლით ამარაგებს დასახლებებს ან სარწყავ სისტემებს
კმ	კილომეტრი
კმ ²	კვადრატული კილომეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო
კმნ-ები	კილომეტრ ნიშნულები
KPIs	ეფექტურობის ძირითადი მაჩვენებლები
kV	კილოვოლტი
L _{Aeq}	ბგერის უწყვეტი წნევის ეკვივალენტი, გამოხატული წონით, საშუალო მნიშვნელობები ადამიანის ყურისთვის აღქმადი მერყევი ხმაურის წყაროების წარმოსადგენად
LDS	გაჟონვის დეტექციის სისტემა
ფილტრატი	გამორეცხვის პროცესის შედეგად წარმოქმნილი სითხე, რომელიც როგორც წესი ჟონავს ნაგავსაყრელებიდან
მილსადენის ხაზოვანი ნაწილი	მილის მონაკვეთები, რომლებიც შეიძლება ერთად იქნას შედუღებული და შექმნას მილსადენი
ქვის	შედგება ან დაკავშირებულია ქვებთან ან ქანებთან
LOMS	ადგილობრივი საოპერაციო მართვის სისტემა
LPZ	ლანდშაფტის დაცვის ზონა
LRTIP	ადგილობრივი დასაქმების და ტრეინინგის განხორციელების გეგმა
lucerne	იონჯა
მ	მეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო, სიგრძის SI საზომი
მ ²	კვადრატული მეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო, სიგრძის SI საზომი
მ ³	კუბური მეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო, სიგრძის SI საზომი
სიძლიერე (ზემოქმედების)	საზომი, რამდენად უარყოფითი ან სასარგებლო შეიძლება იყოს ზემოქმედება
მალარია	პარაზიტული დაავადება, რომელიც კოლოს გადააქვს. მალარიით დაავადებულ ადამიანებს ხშირად აქვთ სიცხე, ციება და გრიპისმაგვარი ავადმყოფობა. მკურნალობის გარეშე, დაავადება მწვავედ და იგი ავადმყოფის სიკვდილს იწვევს
მგ ⁻³	მილიგრამები კუბურ მეტრში
MAOP	მაქსიმალური დასაშვები საოპერაციო წნევა

ტერმინი	განსაზღვრება
MDG	Millennium Development Goal (ათასწლეულის განვითარების მიზანი)
MDL	მეთოდის აღმოჩენის ზღვარი
მეზოფილური	ორგანიზმი, რომელიც ყველაზე კარგად ვითარდება ზომიერი ტემპერატურის პირობებში, ჩვეულებრივ, 15°C -სა და 40°C-ს შორის
შერბილება	ქმედებები, რომლებიც განხორციელდება პროექტის გადაწყვეტილებით, იმ ზემოქმედებების თავიდან აცილების, აღმოფხვრის, შემცირების ან კომპენსირებისთვის, რომლებიც იდენტიფიცირებული იქნა სკრინინგის დროს და შემდგომ გაანალიზდა ზემოქმედების შეფასებისას. შემარბილებელი ღონისძიებები შეიძლება შეეხოს ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე, ჯანმრთელობაზე და სხვა ზემოქმედებებს
მმ	მილიმეტრი
MoC	კულტურის და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო
MENRP	გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო
MoE	ენერგეტიკის სამინისტრო
MoESD	ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო
MoIA	შინაგან საქმეთა სამინისტრო
MoLHSA	შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო
MPI	მაგნიტოსკოპია
MRI	მაგნიტური რეზონანსის გამოსახულება
MSDS	მასალების უსაფრთხოების მონაცემთა ფურცელი
მუტაგენური	მასალები ან ნაერთები, რომლებმაც შესუნთქვის, ჩაყლაპვის ან კანში მოხვედრის შემთხვევაში, შეიძლება გამოიწვიონ მემკვიდრეობითი გენეტიკური ნაკლოვანებები ან გაზარდონ მათი გამოვლენის ალბათობა; მასალები ან ნაერთები, რომლებიც გამოყოფენ ტოქსიკურ ან ძლიერ ტოქსიკურ აირებს წყალთან, ჰაერთან ან მჟავებთან კონტაქტის შედეგად; მასალები ან ნაერთები, რომლებიც უტილიზაციის შემდგომ გამოყოფენ სხვა ნივთიერებას, როგორცაა, მაგალითად, ფილტრატი, რომელიც რომელიმე ზემოხსენებული თვისებით ხასიათდება
მგვტ	მეგავატი, სიმძლავრის ერთეული სისტემაში, რომელიც ერთი მილიონი ვატის ექვივალენტურია
MWth	სითბური ენერგიის მეგავატი
NCD	არაგადამდები დაავადება
NCDC	დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი
NCER	ენერგეტიკის მარეგულირებელი ეროვნული კომისია
NCR	შეუსაბამობის ანგარიშები

ტერმინი	განსაზღვრება
NDT	არადამაზიანებელი ტესტირება: სხვადასხვა ტესტი, რომელიც გამოიყენება მილის მთლიანობის შესამოწმებლად და ამავდროულად არ აზიანებს მილს. ეს ტესტები მოიცავს ულტრაბგერით ტესტირებას, მაგნიტური ნაწილაკებით ტესტირების მეთოდს და შეღწევადი საღებავებით კონტროლს
NGO	არასამთავრობო ორგანიზაცია
NH ₄	ამონიუმი
NO ₂	აზოტის დიოქსიდი
NO ₃	ნიტრატი
NO _x	აზოტის ოქსიდები
NPK	აზოტი, ფოსფორი და კალიუმი
NTU	სიმღვრივის ნეფელომეტრული ერთეულები
OMS	ექსპლუატაციის მართვის სისტემა
ღია გათხრა	მდინარის გადაკვეთის ხერხი, რომელიც გამოიყენება მილსადენის მშენებლობისას, მაშინ როცა თხრილი კვეთს მდინარის კალაპოტს
OSRP	ნავთობის დაღვრაზე რეაგირების გეგმა
მჟანგავი	ნივთიერებები ან ნაერთები, რომლებიც ხასიათდება უკიდურესად ეგზოთერმული რეაქციებით, სხვა ნივთიერებებთან, განსაკუთრებით, აალებად მასალებთან შეხებისას
PAC	პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფი დასახლება - მოსახლეობა, რომელიც ცხოვრობს გარკვეულ დასახლებაში (ESIA-ს მიზნებისთვის, დასახლებად მიიჩნევა მუდმივად, დროებით ან დროგამოშვებით დასახლებული პუნქტი, რომლის იდენტიფიცირება შესაძლებელია რუკებიდან, სატელიტური გამოსახულებებიდან ან საჰაერო ფოტოებიდან და რომელიც, როგორც მინიმუმ, ხუთ საცხოვრებელ შენობას აერთიანებს). პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფ დასახლებად მიიჩნევა ის დასახლებები, რომლებიც მოქცეულია მკაფიო საზღვრებში (მაგ., განსაზღვრულ მანძილზე WREP პროექტის უბნიდან) და აკმაყოფილებს დადგენილ კრიტერიუმებს
გრუნტი მილსადენის თხრილში	ერთგვაროვანი ნიადაგი და ღორღი თხრილის ძირზე, მილსადენის გარსის დაზიანების საფრთხის მინიმუმამდე შემცირებისთვის მილის თხრილში ჩადებისას
PAH	პოლიციკლური არომატული ნახშირწყალბადები
გავრცელების გზა	კავშირი, ან კავშირების სერია, რომელიც აკავშირებს დამაბინძურებელს რეცეპტორთან
PCDP	საჯარო განხილვისა და კონსულტაციების გეგმა
PCOA	მილსადენის მშენებლობის და ექსპლუატაციის ხელშეკრულება
pig	მილსადენის დგუში (მილსადენის შიგნიდან გაწმენდის ხელსაწყო)
დგუშის გამშვები	მოწყობილობა, რომელიც გამოიყენება დგუშის სადგურზე დგუშის მილში ჩასასმელად

ტერმინი	განსაზღვრება
დგუშის სადგური	მილსადენის ობიექტი, რომელიც გამოიყენება დგუშის ჰერმეტიკულ მილსადენში ჩასასმელად ან ამოსაღებად
მილების ჩაწყობა	მილების ბოლოებით ერთმანეთთან მიწყობა მილსადენის გასხვისების დერეფანის გასწვრივ და ჩაშვების/ჩაწყობისთვის მომზადება
პარალელური მილსადენი	მილსადენი, რომელიც მეორე მილსადენის პარალელურია; ორივე მილსადენი მარაგდება ერთი და იმავე წყაროდან და გადააქვს პროდუქტი ერთსა და იმავე დანიშნულების ადგილამდე
PIMS	მილსადენის მთლიანობის მართვის სისტემა
PM ₁₀	მყარი ნაწილაკი, რომლის აეროდინამიკური დიამეტრი 10 მიკრონი ან ნაკლებია
PRCI	მილსადენის კვლევის საერთაშორისო საბჭო
პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ადამიანები	პირები, რომლებზეც ზემოქმედებას ახდენს პროექტთან დაკავშირებული საქმიანობები
პროექტის ინვესტორი	შესაბამისი პირი, რომელიც წარმოადგენს ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობასთან დადებული ხელშეკრულების მხარეს (არ წარმოადგენს ამ ხელშეკრულების მონაწილე შესაბამისი ქვეყნის მთავრობას, ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობის სტატუსით), ოპერატორი კომპანია WREP პროექტთან მიმართებით, რომელიც დანიშნულია ასეთი მხარის მიერ ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობასთან დადებული ხელშეკრულების შესაბამისად, და ზემოთ ნახსენები პირის ნებისმიერი სამართალმემკვიდრე ან უფლებამოსილი წარმომადგენელი. "პროექტის ინვესტორებს" მიეკუთვნებიან: (i) იურიდიული პირის შემთხვევაში – მისი იურიდიული ქვედანაყოფები, როგორებიცაა ფილიალი, ოფისი და მუდმივი დაწესებულება, ან აფილირებული პირი, რომელიც მოქმედებს ამ იურიდიული პირის ან მისი ქვედანაყოფების სახელით, და (ii) მინდობილობის მქონე პირი, აგენტი ამ წარმომადგენელი, რომელიც მოქმედებს ამ პირის ან მისი ქვედანაყოფების სახელით
დაცული ტერიტორია	დაცული ტერიტორია, რომელიც ოფიციალურად შექმნილია კანონით „დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ“
დაცული სახეობა	სახეობა, რომელიც IUCN-ის მიერ განსაზღვრულია როგორც მოწყვლადი, საფრთხეში მყოფი და კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი, სახეობა, რომელიც შეტანილია CITES-ში და სახეობა, რომელიც შეტანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში (საქართველოს წითელი ნუსხის და წითელი წიგნის შესახებ კანონის შესაბამისად, 2003)
PSA	პროდუქციის გაზიარების შეთანხმება
პროექტისთვის განკუთვნილი ბეტონის შერევის/დოზირების საამქრო	ბეტონის შერევის/დოზირების საამქროები, რომლებიც დამონტაჟებულია კონტრაქტორებისა ან ქვეკონტრაქტორების მიერ კონკრეტულად WREP-SR პროექტის საჭიროებისათვის
QRA	რისკის რაოდენობრივი შეფასება

ტერმინი	განსაზღვრება
ცოფი	ძუმღმწოვართა თავიდან აცილებადი ვირუსული დაავადება, რომელიც ყველაზე ხშირად ცოფიანი ცხოველის კბენით გადადის. ცოფის ვირუსი აინფიცირებს ცენტრალურ ნერვულ სისტემას, საბოლოოდ იწვევს ტვინის დაზიანებას და სიკვდილს
ფოცხით მოსწორება	წვეტებით ან კბილანებით აღჭურვილი ინსტრუმენტის გატარება ნიადაგზე შეწებებული მიწის ბელტების დასაშლელად
რეცეპტორი	ადგილი (მაგ., ჰაბიტატი, დასახლება, მდინარე), რომელზეც პროექტმა შესაძლოა მოახდინოს სპეციფიკური უარყოფითი ზემოქმედება
ლტოლვილი	ადამიანი, რომელიც კონფლიქტის ან სტიქიური უბედურების გამო იძულებით გადაადგილებულია, გადაკვეთილი აქვს საცხოვრებელი ქვეყნის საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრები და დატოვებული აქვს ეს ქვეყანა
კომპლექსური აღდგენა	მილსადენის გაყვანის შემდგომ ტერიტორიის აღდგენა პირვანდელ სახემდე (მოიცავს ანტიეროზიული ღონისძიებების გატარებას, ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის დაბრუნებას პირვანდელ მდგომარეობაში, მიწის ზედაპირის სამუშაოებს, ბარიერების დამონტაჟებას და წინასწარ შეთესვას ყველა იმ ტერიტორიაზე, რომელიც მილსადენისა და მილსადენის ობიექტების მშენებლობის პროცესში იქნება გამოყენებული). <i>შენიშვნა. ამ განსაზღვრებაში არ არის შესული კონტრაქტით საგარანტიო მომსახურების პერიოდის შემდგომ მცენარეული საფარის და სახეობრივი მრავალფეროვნების აღდგენა (იხ. ბიოაღდგენა).</i>
ნარჩენი ზემოქმედება	ზემოქმედება, რომელიც რჩება შემარბილებელი ღონისძიებების შემდეგ
ქვყარილი	ქვები, ან სხვა მასალა, რომლებიც გამოყენებულია მდინარეთა ნაპირების ეროზიისგან დასაცავად
გაფხვიერება	ნიადაგის დატკეპნის შერბილების პროცესი, ნიადაგზე მექანიკურად მოქმედი კბილანების გატარებით
ჩამონადენი	წყლის დინება (ძირითადად გამოწვეული წვიმის წყლით) ფერდობის მიწის ზედაპირზე
ROW	სამშენებლო/გასხვისების დერეფანი
RTA	ავტოსაგზაო შემთხვევები
SCP	სამხრეთ კავკასიური მილსადენი
SCPX	სამხრეთ კავკასიური მილსადენის სისტემის გაფართოების პროექტი
SD	შპს დენიზი
შეთესვა	საწყისი შეთესვა ეროზიის მე-3 კლასის მაჩვენებლის მისაღწევად, ასევე მცენარეული საფარის აღსადგენად და საპროექტო ტერიტორიის ირგვლივ არსებულ ტერიტორიებთან ვიზუალური მსგავსების მისაღწევად, კონტრაქტით საგარანტიო მომსახურების პერიოდის განმავლობაში

ტერმინი	განსაზღვრება
სეგეტალური მცენარეულობა	სარეველები
სენსიტიური ზონა	პროექტის მიერ განსაზღვრული ტერმინი, რომელიც გულისხმობს გასხვისების დერეფნის გასწვრივ არსებულ მაღალი დონის გარემოსდაცვითი მნიშვნელობის ტერიტორიებს სენსიტიური მცენარეულობისა და/ან ფაუნის სახეობების არსებობის გამო (საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი, IUCN-ის მოწყვლადი კატეგორიის, კავკასიის ენდემური და CITES-ის სახეობების ჩათვლით). ეს ტერმინი გამოიყენება მხოლოდ WREP და SCPX პროექტებთან მიმართებით და იგი არ შეესაბამება სხვა ეროვნულ ან საერთაშორისო განსაზღვრებას
სენსიტიურობა	უარყოფითი ზემოქმედებებისადმი ფარდობითი მგრძნობელობა
შიბლიაკი	აღმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვეთის ჰემიქსეროფილური ფოთოლმცვივანიბუჩქნარი
SI	ერთეულთა საერთაშორისო სისტემა: საზომ ერთეულთა მეტრული სისტემა
გვერდითი გადმოტვირთვა	ნაყარი გრუნტის დაყრა ან განთავსება განსაზღვრული გასხვისების დერეფნის ან სამუშაო ფართობის გვერდით, და მის გარეთ
მნიშვნელობა (ზემოქმედების)	ზემოქმედების შესაძლო მნიშვნელობების კლასიფიკაცია, რომელიც დამყარებულია ზემოქმედების პოტენციურ სიძლიერესა და ალბათობაზე და/ან ზემოქმედების ქვეშ მყოფი რეცეპტორის სენსიტიურობაზე
SMEs	მცირე და საშუალო საწარმოები
SO ₂	გოგირდის დიოქსიდები
ნიადაგის ეროზიის კლასი	ნიადაგის ეროზიის პოტენციალის სიძლიერის კატეგორიზაცია
SoW	სამუშაოს მოცულობა
SO _x	გოგირდის ოქსიდები
SpC	კუთრი გამტარობა
SPPD	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული სტრატეგიული მილსადენების დაცვის დეპარტამენტი
ნაყარი გრუნტი	გათხრების შედეგად ამოღებული მასალა
გავრცელება	მთლიანი პერსონალი და აღჭურვილობა, რომლებიც საჭიროა მშენებლობის ყველა ეტაპის განსახორციელებლად
SPZ	მკაცრი დაცვის ზონა
SRA	სოციალური რისკის შეფასება
დაინტერესებული მხარე	ფიზიკური პირი, ორგანიზაცია ან სხვა იურიდიული პირი, რომელსაც აქვს კანონიერი ინტერესი შემოთავაზებული პროექტის მიმართ და აქვს შესაძლებლობა გავლენა მოახდინოს მის მდებარეობაზე, პროექტის გეგმასა და დამტკიცების პროცესზე
STD/STI	სქესობრივი გზით გადამდები დაავადება/ინფექცია
STP	ჩამდინარე წყლების დამუშავების სისტემა

ტერმინი	განსაზღვრება
ინსულტი	ინსულტი ვითარდება მაშინ, როცა თრომბი ბლოკავს ტვინისთვის სისხლის მიწოდებას ან როცა ადგილი აქვს სისხლჩაქცევას ტვინში. ინსულტის რისკის მნიშვნელოვნად შემცირება შესაძლებელია ცხოვრების სტილის შეცვლით ან, ზოგ შემთხვევაში, მკურნალობით
ნიადაგის ქვედა ფენა	ნიადაგის ქვედა ფენა ან ფენები განვითარებულია ნიადაგის ზედა ჰუმუსოვანი ფენის ქვეშ; იგი უნაყოფოა და, ჩვეულებრივ (მაგრამ არა ყოველთვის) ჰუმუსოვანი ფენისგან განსხვავებული ტექსტურითა და/ან ფერით ხასიათდება
SUDS	დრენაჟის ურბანული მდგრადი სისტემა
TB	ტუბერკულოზი დაავადებაა, რომელსაც იწვევს ბაქტერია <i>Mycobacterium tuberculosis</i> . ბაქტერია ჩვეულებრივ აზიანებს ფილტვებს, თუმცა ტუბერკულოზის ბაქტერიას შეუძლია შეაღწიოს სხეულის სხვა ნაწილებში, კერძოდ, თირკმელებში, ხერხემალში ან ტვინში. სათანადო მკურნალობის გარეშე, ტუბერკულოზით დაავადებამ შეიძლება ავადმყოფის სიკვდილი გამოიწვიოს
TBM	გვირაბის გამყვანი დანადგარი
TDS	მთლიანი გახსნილი მყარი ნივთიერებები: წყალში გახსნილი არაორგანული მარილების (და ორგანული ნაერთების) საზომი
ტერატოგენური	ნივთიერებები ან ნაერთები, რომლებმაც შესუნთვისას ან ჩაყლაპვისას ან კანში შეღწევისას, შეიძლება გამოიწვიოს არამემკვიდრული თანდაყოლილი პათოლოგიები ან გაზარდონ მათი გამოვლენის ალბათობა
THC	მთლიანი ნახშირწყალბადები
მესამე მხარე	კერძო პირი, საწარმო ან სახელმწიფო ორგანიზაცია, ანუ ნებისმიერი პირი ან ორგანიზაცია, რომელიც არ წარმოადგენს კლიენტ კომპანიას ან კონტრაქტორს
მესამე მხარის ობიექტი	ობიექტი, რომელსაც ფლობს და ექსპლუატაციას უწევს მესამე მხარის ორგანიზაცია
მესამე მხარის მიწა	მიწის ფართობი გასხვისების დერეფნისა და სხვა საპროექტო ტერიტორიების (პროექტის სამშენებლო სამუშაოების დროებითი ტერიტორიები ან მუდმივმოქმედი ობიექტები) გარეთ
მოფოცხვა	იხ. 'ფოცხით მოსწორება'
TNP	თბილისის ეროვნული პარკი
TO	ტერიტორიული ორგანო – ყველაზე დაბალი რგოლი ადგილობრივ სახელმწიფო ადმინისტრაციულ იერარქიაში
ნიადაგის ზედა ფენა	ნიადაგის ზედა ფენა წარმოადგენს ზედაპირზე არსებულ ნიადაგის ფენას, რომელიც ვარგისია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ან ბუნებრივი მცენარეულობის ზრდისთვის
ToR	ტექნიკური დავალება

ტერმინი	განსაზღვრება
ტოქსიკური	ნივთიერებები ან ნაერთები (ძლიერ ტოქსიკური მასალებისა და ნაერთების ჩათვლით), რომლებმაც შესუნთქვისას ან მიღებისას, ან კანში შეღწევისას შეიძლება გამოიწვიონ ჯანმრთელობის სერიოზული, მწვავე ან ქრონიკული რისკები ან სიკვდილიც კი
ტოქსიკურობა	მასალისთვის დამახასიათებელი პოტენციალი ან უნარი გამოიწვიოს უარყოფითი ზეგავლენა ცოცხალ ორგანიზმზე
TPH	ნავთობის ნახშირწყალბადების საერთო შემცველობა
ტრანსსასაზღვრო	რაიმე, რაც კვეთს საზღვრებს
ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედება	ნებისმიერი ზემოქმედება, არ არის აუცილებელი გლობალური ხასიათის, რომელიც განხორციელდა მხარის იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ტერიტორიის ფარგლებში, მაშინ როცა ზემოქმედების წყარო ფიზიკურად სრულად ან ნაწილობრივ მდებარეობს სხვა მხარის იურისდიქციის ქვეშ არსებულ ტერიტორიაზე
დამუშავება (წყლის)	წყლის ხარისხის გაუმჯობესება ფიზიკური, ქიმიური და/ან ბიოლოგიური საშუალებებით
თხრილი	გრძელი, წვრილი მიწაში ამოთხრილი არხი, შემოსაზღვრული თავისივე ნიადაგით, რომელიც გამოიყენება მილის დაფარვისა და დაცვისთვის. თხრილები როგორც წესი ითხრება ექსკავატორის ან სხვა სპეციალიზირებული სათხრელი დანადგარის საშუალებით
TSS	მთლიანი შეწონილი ნაწილაკები
ულტრაბგერითი ტესტირება	არადამაზიანებელი ტესტირების ხერხი, რომელიც იყენებს ულტრაბგერით ტალღებს მასალის შიგნით შიდა დინებების დეტექციისთვის
UNFCCC	გაეროს ჩარჩო ხელშეკრულება კლიმატის ცვლილების შესახებ
UXO	აუფეთქებელი საბრძოლო მასალები
სატრანსპორტო საშუალება	მოიცავს სამგზავრო მანქანებს, სატვირთო მანქანებს, რელსებზე მოძრავ ან ბორბლებიან დანადგარებს და მოწყობილობებს
VPs	BP-ს 'ნებაყოფლობითი პრინციპები უსაფრთხოების და ადამიანის უფლებების შესახებ: განხორციელების სახელმძღვანელო'
კედლის სისქე	მილის კედლის მასალის სისქე. სისქე წარმოადგენს სივცრით ზომას მილის შიდა ზედაპირსა და მილსადენის გარე ზედაპირის ყველაზე ახლო წერტილს შორის
ნარჩენი	მასალები, რომლებიც გამომუშავდება ექსპლუატაციის სამუშაოების პროცესში და რომელთაც არა აქვთ რაიმე მნიშვნელობა ან ღირებულება იმ პროცესისთვის, რომელიც მათ გამოიმუშავებს
ნარჩენების წარმომქმნელ(ებ)ი	მთელი პერსონალი, ყველა დანადგარი და პროცესი, რომლებიც შეადგენს WREP პროექტს (კომპანიის, კონტრაქტორისა და ქვეკონტრაქტორების ჩათვლით)

ტერმინი	განსაზღვრება
ნარჩენების მინიმიზაცია	მართვის პროცესი, რომლის მეშვეობით მიიღწევა ინგრედიენტებისა და მოხმარებული მასალების გამოყენება გაზრდილი ეფექტურობით, რის შედეგად ადგილი აქვს წარმოქმნილი ნარჩენების მოცულობის შემცირებას. იგი ასევე მოიცავს მასალების რაციონალურად დასაწყობებასა და დამუშავებას, რათა მოხდეს დაღვრითა და გაჟონვით გამოწვეული დანაკარგის პრევენცია
WBG	მსოფლიო ბანკის ჯგუფი
ჭარბტენიანი ტერიტორია	წყლით გაჯერებული მიწა (მაგ., ჭაობი), რომელიც შეიძლება იყოს სეზონური ხასიათის
WFD	წყალთან დაკავშირებული ჩარჩო ინსტრუქცია
WHO	ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია
WHR	ნარჩენების სიბუთრი აღდგენა
სამუშაო ტერიტორია	ტერიტორია, რომელზე განხორციელდა ნიადაგის ზედა ფენის მოხსნა სამშენებლო მიზნებისთვის
სამუშაო სიგანე	ტერიტორია, რომლის ფარგლებშიც მიმდინარეობს მილსადენის მშენებლობა, ნიადაგის ზედა და ქვედა ფენების შენახვის ჩათვლით
WPCA	ველური მცენარეების კონსერვაციის ასოციაცია
WPRC	ნარჩენების დამუშავების და გადამუშავების ცენტრი
WREP	დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენი
WREP-SR პროექტი	დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენის სექციური ცვლილების პროექტი
WSA	ნარჩენების შენახვის ადგილი - ტერიტორია, რომელიც დაპროექტდა და მოეწყო ნარჩენების დაგროვების, დასაწყობების, სეგრეგაციის, დამუშავების და ტრანსპორტირების მიზნით